

ENERJİDE KOÇ TOPLULUĞU

Mustafa Sönmez
Ekonomist-Yazar

Enerjinin hızla çekicilik kazanması ve özelleştirme fırsatlarını en iyi değerlendiren Türkiye'nin en büyük grubu Koç Topluluğu oldu. Özelleştirme sürecinden TÜPRAŞ'ı satın alan Koç için enerji, bir anda en önemli sektör durumuna geldi. 2006 yılında yaklaşık 50 milyar YTL'lik ciroya ulaşan Koç'un toplam cirosunda enerjinin payı yüzde 48.5'i buldu.

Enerji ile ilgisi LPG sektörü ile sınırlı iken TÜPRAŞ ile sektöre büyük bir hamle yapan Koç, enerjiyi ileriki yılların omurgası yapmayı ve enerji lokomotifliğinde büyümeyi hedefler görmektedir. Nitekim Başkan Mustafa Koç şöyle demektedir, son genel kurullarında:

"2007'de 25.7 milyon ton ham petrol işlemeyi planlayan, yeni ve stratejik yatırımları devreye almanın heyecanını taşıyan TÜPRAŞ'ın başarı grafiğini yükseltmek ve onu sadece Türkiye'nin değil, dünyanın önemli enerji oyuncusu haline getirmek ana hedefimiz olmaya devam ediyor."

Rafinaj ve TÜPRAŞ

TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesiyle, Türkiye'nin rafineri kapasitesinin tamamını elinde bulunduran Koç Topluluğu 2006 yılında da enerji sektöründeki lider oldu. TÜPRAŞ'ın yüzde 51 oranındaki kamu hissesinin devri sonrasındaki ilk yıl, değişim sürecinde yeniden yapılanmaya yönelik adımların atıldığı bir dönem olmuş ve önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

TÜPRAŞ'ın kamu elinde ne büyük bir güç, Koç'a satılmakla da ne büyük bir lütuf olduğunu anlamak için 2006 sonuçlarını anımsatmak yerinde olacaktır. TÜPRAŞ 27.6 milyon ton/yıl kapasitesi ile Avrupa'nın 8'inci büyük rafineri şirketi durumuna gelmiştir.

Şirket'in ikisi deniz (İzmir ve İzmit) ve ikisi kara (Kırıkkale ve Batman) olmak üzere toplam 4 adet petrol rafinerisi, 1 adet petrokimya tesisi (İzmit) ve deniz taşımacılığı şirketi DİTAŞ ile akaryakıt dağıtım şirketi

OPET Petrolcülük A.Ş. iştirakleri bulunmaktadır.

TÜPRAŞ'ı Avrupa'daki diğer rafinerilerden ayıran en önemli özelliklerden birisi kükürt oranı yüksek, düşük kaliteli çevre bölge ham petrollerini işleyebilmesidir. Rafinerilerin yüksek nitelikli ürün üretebilme kapasitelerinin ölçüsü olan Nelson Kompleksitesi, TÜPRAŞ'ta 6.43 ile, 5.67 olan Akdeniz rafinerileri ortalamasının oldukça üzerindedir.

TÜPRAŞ 2006 yılında 2.2 milyon tonu yerli olmak üzere toplam 26.2 milyon ton ham petrolü işleyerek, 24.6 milyon ton satılabilir ürün üretmiş ve yüzde 94.9'luk bir kapasite kullanım oranına ulaşmıştır. TÜPRAŞ'ın 2006 yılında Türkiye akaryakıt (araç yakıtları) ve fueloil pazarındaki payı yaklaşık yüzde 70 olarak gerçekleşmiştir.

Ayrıca TÜPRAŞ tarafından üretilen asfaltın özelliği sebebiyle ithalat imkanı olmadığından yurtiçi pazarın tek sahibi TÜPRAŞ'tır ve jet yakıtında da pazarın yaklaşık yüzde 90'ı TÜPRAŞ'a aittir.

TÜPRAŞ'ın toplam gelirleri 2006 yılsonu itibariyle yüzde 35 artarak 20 milyar YTL'ye ulaşmış bulunmaktadır. Aynı dönemde Şirket'in konsolide net karı yüzde 21 artış ile 822 milyon YTL'ye yükselmiştir.

Koç'un çatısı altına geçtikten sonra TÜPRAŞ, akaryakıt dağıtımında 4'üncü büyük şirket olan OPET'in yüzde 40 oranındaki hissesini Aygaz'dan 380 milyon dolar karşılığında satın aldı.

Akaryakıt Dağıtımı ve OPET

TÜPRAŞ'ın özelleştirmeden alınmasından sonra enerji şirketleri arasında entegrasyon sürecine giren Koç, OPET ve Aygaz'da da ataklar gerçekleştirdi. OPET, 2005 yılında yüzde 12.5 olan beyaz ürün grubu (benzin ve motorin) pazar payını, 2006 yılında yüzde 14.4'e yükseltmiş ve dördüncülüğünü korumuştur. Şirket'in siyah ürün grubundaki pazar payı ise yüzde 15.1 ve sektörde ikincidir.

OPET, 2006'da 415 milyon dolarlık ithalat ve 100 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. İhracatın 3.3 milyon dolarlık kısmı Irak'a satışlardan, bakiyesi ise transit ticaret hacminden kaynaklanmıştır.

2006'da, 36 yeni istasyonun açılmasıyla birlikte Şirket'in akaryakıt dağıtım ağı toplam 1256 istasyona ulaşmıştır.

Bu istasyonların 613'ü Sunpet markası altında faaliyet göstermektedir. 800 bin metreküplük depolama kapasitesi ile OPET, TÜPRAŞ'tan sonra Türkiye'deki en büyük depolama kapasitesine sahiptir. Şirket, 2006 yılı sonu itibariyle 453 bin metreküp kapasiteli Marmara Ereğlisi Terminali Projesi'ni tamamlamıştır.

OPET Marmara Ereğlisi Terminali'nde, petrol sektörünün sondaj, ham petrol üretimi, rafinaj ve perakende satış aşamalarında faaliyet göstermekte olan HETCO Trading ile benzin ve jet yakıtında contango fırsatından, fueloilde ise Uzakdoğu ve Amerika ile kargo büyüklüğünden yararlanmak amacıyla karlı bir işbirliği kurma aşamasına gelmiştir.

OPET'in Antalya ve Giresun terminallerinin inşaatı devam etmektedir. Giresun Terminali'nin 2007 yılında, Antalya Terminali'nin ise 2008 yılında açılması planlanmaktadır. Bu terminalerin açılmasıyla beraber OPET'in toplam depolama kapasitesi 917 bin metreküp olacaktır.

LPG Sektörü ve AYGAZ

Koç Topluluğu'nun Türkiye LPG pazarında faaliyet gösteren şirketleri Aygaz ve Mogaz'ın toplam pazar payı yüzde 30 olmuş; tüplügaz, dökmegaz ve otopazdaki toplam payları ise sırasıyla yüzde 38, yüzde 41 ve yüzde 22 olarak gerçekleşmiş, topluluk LPG sektöründeki liderliğini pekiştirmeye devam etmiştir.

Koç'un enerjideki en eski şirketlerinden Aygaz, 1961 yılında kuruldu ve bugün 1.2 milyon tonluk satış hacmi ile Türkiye'nin en büyük LPG dağıtıcısıdır.

Aygaz LPG dağıtım zincirinin tümünde faaliyet göstermektedir. Şirket, LPG'nin temini, stoklanması, dolumu, tüplügaz, dökmegaz ve otopaz olarak dağıtımı ile satış ve satış sonrası hizmetlerin yanı sıra LPG ile çalışan cihazların üretimini de gerçekleştirmektedir. Aygaz, Türkiye'nin 81 ilinde, 1400'e yakın tüplügaz bayi

ve 500'ün üzerinde otopaz istasyonu ile hizmet sunmaktadır. Her gün 200 bin eve giren Aygaz, Türk ailesinin bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Aygaz 52 şirketin rekabet ettiği LPG pazarında yüzde 24.4'lük pazar payı ile 2006 yılında da liderdir. Şirketin tüplügaz pazarındaki payı yüzde 30'un üzerindedir.

Aygaz, 2006 yılında 38 ülkeye gaz aletleri ihracatı gerçekleştirmiştir. Avrupa, Orta Doğu, Afrika, Güney Amerika ve Uzak Doğu pazarındaki satışlar artmış; Şirket'in toplam ihracatı, 2006 yılında 90 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır.

Şirket, Ocak 2006'da Koç Topluluğu'na katılan TÜPRAŞ'ın yüzde 51'lik hissesinin sahibi Enerji Yatırımları A.Ş.'ye 500 milyon dolar karşılığında ve yüzde 20 oranında iştirak etmiştir. Diğer taraftan ise OPET'teki yüzde 40'lık hissesinin tamamını 380 milyon dolar bedel karşılığında Aralık 2006'da TÜPRAŞ'a satmıştır. Bunlar dışında yüzde 97.43 hissesine sahip olduğu Birleşik Oksijen Sanayi A.Ş.'deki hisselerini de 2007 yılı içinde satmayı planlamıştır.

Aygaz Türkiye'deki en büyük LPG stoklama kapasitesine sahiptir: Türkiye'nin toplam LPG stoklama kapasitesi 540 bin metreküp olup, gemiler hariç 146 bin metreküplük stoklama kapasitesi ile en büyük pay Aygaz'a aittir.

Aygaz, aynı zamanda Türkiye'de ilk LPG deniz filosunu kuran şirkettir. 2006 yılında filoya katılan "Aygaz 7" taşıma filosundaki özel donanımlı 5'inci gemidir. Filonun taşıma kapasitesi 21 bin 300 metreküpe yükselmiş bulunmaktadır.

Deniz filosu Aygaz ikmal ağının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Diğerleri...

600 bayilik bir dağıtım ağına sahip olan Mogaz, Koç Topluluğu'nun LPG sektöründeki diğer şirkettir.

LPG Piyasası Kanunu doğrultusunda LPG dağıtıcı lisansı almış bulunan Mogaz, tüplügaz, dökme gaz ve otogaz segmentlerinde aktiftir. Şirket, ürün ve hizmetlerini Mogaz ve Lipetgaz markaları adı altında dağıtmaktadır. Şirketin pazar payı 2006 yılında yüzde 5.5 olmuştur. 2005 yılında 376 olan Mogaz/Lipetgaz markalı otogaz satan istasyon sayısı, 2006'da 417'ye yükselmiştir.

Bulgaristan LPG ve akaryakıt piyasasında hizmet sunan OPET-Aygaz Bulgaria, Koç Topluluğu'nun enerji sektöründeki ilk uluslararası girişimidir.

Topluluğun elektrik üretim şirketi Entek, tamamı doğalgaz çevrim santrallerinden oluşan 270 megavat toplam üretim kapasitesine sahiptir. Şirketin toplam gelirleri 2006 yılında 190 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Şirketin toptan elektrik pazarında faaliyet göstermekte olan iştiraki Eltek'in 2006 yılı gelirleri 42 milyon YTL olmuştur.

AKPA

LPG dağıtımı, toptan akaryakıt pazarlaması ve dayanıklı tüketim ürünlerine yönelik perakendecilik faaliyetleri yürüten AKPA'nın, Bursa, Eskişehir, Antalya, Ankara ve İzmir illerinde şubeleri bulunmakta olup, 2006 yılı gelirleri 228 milyon YTL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Koç-Statoll Gaz

Koç-Statoll Gaz, Norveç petrol ve doğalgaz şirketi Statoil ile Koç Topluluğu'nun eşit ortaklığıyla, doğalgazın ithalatı, dağıtımı ve pazarlaması amacıyla Nisan 2004'te kurulmuştur. Şirket halen sıvılaştırılmış (LNG) ve sıkıştırılmış (CNG) doğalgaz pazarlama faaliyetlerini yürütmektedir. Şirket'in toplam gelirleri 2006 yılsonu itibarıyla yüzde 96 artarak 38 milyon YTL seviyesine gelmiştir. ■

